

Butlletí 81

Editorial

5 anys després

Tot just fa cinc anys, el Parlament de Catalunya aprovava una norma cabdal pel desenvolupament de la professió arxivística actual, la *Llei 10/2001, d'arxius i documents*. Aquesta Llei, en la qual va participar molt activament l'Associació d'Arxivers de Catalunya, va constituir un referent normatiu imprescindible perquè superava àmpliament la concepció historicista de l'arxivística i formalitzava la gestió documental com a instrument propi dels arxius. També, regulava el *Sistema d'Arxius de Catalunya (SAC)* i establia l'accés als documents públics en un intent de visualitzar la transparència administrativa de la que sovint sentim parlar.

Sí, ja tenim Llei fa anys, però quin grau d'acompliment s'ha aconseguit? No entrarem en massa detall, però fent una lectura mínimament acurada del text, podem observar que s'han dut a terme moltes accions enunciades en el seu articulat, però encara resten moltes altres per reglamentar i desenvolupar.

Entre les més destacades podem esmentar la constitució el passat mes de juliol del Consell Nacional d'Arxius, màxim òrgan consultiu de l'Administració de la Generalitat en matèria d'arxius. Tot i que hem hagut d'esperar cinc anys, el seu naixement és una bona notícia perquè s'han pogut desbloquejar alguns dels projectes que restaven aturats. Estem parlant de la *Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria Documental (CNAATD)* i del reglament del *Registre d'Arxius de Catalunya*, eines imprescindibles per tirar endavant alguns dels postulats de la Llei. Un altre punt que es va aprovar fou el *Pla d'actuació arxivística a Catalunya*, primer programa de planificació de la política arxivística que estableix les prioritats estratègiques i les línies de treball a seguir.

Un dels articles importants de la Llei, el número 7, sobre les responsabilitats dels titulars de documents públics en tot el que es refereix a disposar d'un únic sistema de gestió documental, podríem dir que la situació dels ens enumerats als apartats 6.1.a fins al 6.1.c de la Llei –òrgans i ens de l'Administració autonòmica i local– es troba en camí de normalització, tot i que hi ha excepcions significatives que cal corregir. Pel que fa als ens enumerats als apartats 6.1.d fins al 6.1.k, corresponents bàsicament a empreses i entitats de dret públic, la majoria ha de fer un esforç i posar els mitjans per integrar els seus documents públics en únic sistema de gestió documental que abasti tots els processos.

En el cas dels articles 20 i 21 de la Llei, referents

al SAC i als requisits tècnics dels arxius integrants, la situació és acceptable, encara que els recursos que s'hi destinen són insuficients des de tots els punts de vista. En molts casos, la bona disposició i dedicació de l'arxiver és la que garanteix que s'aconsegueixin uns mínims de qualitat en el servei que presten.

Pel que fa a l'obligatorietat que estableix la Llei que els ajuntaments de més de 10.000 habitants disposin d'un servei d'arxiu municipal, això es dona en un 89,8% dels casos. D'acord amb les dades del Padró de l'any 2005, a Barcelona hi ha 76 municipis amb més de 10.000 habitants, a Girona n'hi ha 14, a Lleida n'hi ha 5 i a Tarragona 13. Tenint en compte que 7 d'aquests municipis de Barcelona i 4 de Tarragona no compleixen l'establert a la Llei al no disposar d'aquest tipus de servei, és necessari que aquests ajuntaments s'adaptin a la normativa creant el servei d'arxiu municipal, dotant-lo amb els recursos necessaris i convocant la plaça d'arxiver corresponent.

Un altre aspecte difícil de valorar és l'acompliment de l'esmentat a l'article 7.5 relatiu als recursos que s'hi han de destinar. Una ràpida ullada a les inversions en arxius dels últims anys i les previstes pels propers, ens donarà una imatge de millora substancial dels recursos destinats. La finalització en pocs anys del desplegament de la Xarxa d'Arxius Comarcals és un bon exemple, tot i que queda molta feina per fer i no podem baixar la guàrdia. D'altra banda, hi ha moltes institucions que continuen sense dotar-se del mínim imprescindible per donar compliment a la Llei.

Pel que fa al desplegament, a més dels esmentats CNA i CNAATD, resta pendent d'establir la Llei que regula les taxes per a la utilització per part de tercers de documents de titularitat de la Generalitat de Catalunya.

També resten pendents d'enllestir el *Mapa d'arxius de Catalunya* o el reglament que regula les titulacions, la formació i les condicions del personal tècnic dels arxius, assumpte fonamental per garantir l'èxit de la Llei d'arxius i documents.

Una altra qüestió a impulsar és el de la funció inspectora de la Generalitat de Catalunya, independentment que es tracti de centres del SAC o no. Com ja especificava la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, tots els centres que custodien documentació integrant del patrimoni documental català són susceptibles de ser inspeccionats per tal de verificar la seva correcta organització i conservació.

Sumari

El vocal informa

L'oferta formativa de l'AAC.

Notícies

Reunió ICA/SPO a Barcelona.

Oposicions al cos superior d'arxivers de la Generalitat de Catalunya.

Recursos informàtics

Ubuntu.

De l'arxiu a l'arxiver

Arxiu Històric de Gas Natural SDG, S.A. i Anna Maria Bragulat.

La Ressenya

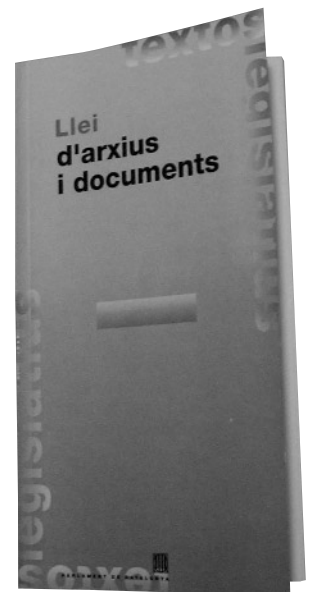
Buenas prácticas en gestión de documentos y archivos.

Pautes de conservació / Fons i leipismes

Humitat relativa. Algunes pautes per controlar-la fàcilment.

Els arxivers fora de Catalunya
Curiositat, diversitat i solidaritat: testimoniatge d'un arxiver suís.

La Junta informa

Patrocina:

gama

Equipment Integral d'Arxius

Edita:
Associació d'Arxivers de Catalunya
Redacció:
Rocafort, 242 bis, 3r. 08029 Barcelona
Tel. i fax: 934 19 89 55
a/e: associacio@arxivers.com
Coordinació:
Albert CURTO
Disseny i producció:
Disseny Visual, SL
Impressió:
Alpres, Mèxic 19

Dipòsit Legal: 292/89
ISSN: 0214-6924

Malgrat aquestes mancances, no cal oblidar que la Llei ha servit perquè puguem exigir places de tècnic superior a totes les administracions, perquè tinguem nous arxius i inclús una dotació pressupostària més important. La Llei ha estat una eina fonamental per recolzar les nostres demandes als nostres llocs de treball i continuarà sent una ajuda important davant els nombrosos reptes que es plantegen a les nostres institucions amb l'arribada de les tecnologies de la informació i la comunicació. Tenim una Llei moderna, flexible i amb moltes expectatives, però que encara necessita arribar a al-

gunes institucions i als administrats. Per això, cal un esforç important de difusió per donar a conèixer la seva vocació de servei al ciutadà. Per últim, la superació de l'àmbit purament cultural que fa la Llei, ens obliga a tornar a plantejar la pregunta de l'adscripció orgànica de la funció *arxiu*. La interrelació de l'arxiu amb tota l'Administració i el ciutadà, la seva transversalitat, així com les competències de gestió documental ens porten a pensar en una adscripció més central, garantia de més eficàcia i eficiència alhora d'aplicar polítiques globals sobre tota la documentació.

El vocal informa

L'oferta formativa de l'AAC

Miquel Serra
Vocal de formació

El maig de 2005, amb l'entrada de l'actual Junta Directiva, es va decidir adreçar una enquesta a les sòcies i als socis relativa a la formació continuada per tal de recollir informació necessària per a planificar els cursos que us ofertem cada any, per copsar de manera més precisa les vostres preferències dels temes i continguts dels cursos, per avaluar els aspectes organitzatius i també l'oferta territorial. Del processament de les dades de les enquestes rebudes es va elaborar el programa de formació continuada presentat enguany i que s'ha caracteritzat en gran part per la renovació dels temes i continguts dels cursos ofertats:

- 1/2006 - PROTECCIÓ DE DADES DE CARÀCTER PERSONAL I ARXIUS
- 2/2006 - CONSERVACIÓ DE VÍDEO I PEL·LÍCULES EN FORMAT DIGITAL I ANALÒGIC
- 3/2006 - SIGNATURA DIGITAL I CERTIFICACIÓ DIGITAL
- 4/2006 - JORNADA SOBRE L'APLICACIÓ DE LA NORMA DE DESCRIPCIÓ ARXIVÍSTICA DE CATALUNYA (NODAC)
- 5/2006 - SEMINARI SOBRE QUADRES DE CLASIFICACIÓ UNIFORMES
- 6/2006 - NORMALITZACIÓ DE DOCUMENTS DE TREBALL EN ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES

Actualment, des de la vocalia de l'AAC estem treballant i elaborant la programació formativa dels cursos per l'any 2007 i ens hem marcat com a objectius:

1. Ampliar el mercat de clients dels cursos de formació i atreure altres professionals que per llurs

professions treballen en contacte amb arxivers / arxius.

2. Col·laborar conjuntament l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents (ESAGED) amb la Subdirecció General d'Arxius i l'Escola de l'Administració Pública en matèria de cursos de formació.
3. Com a prova pilot, estudiar la possibilitat d'ofertar un curs de formació on-line.
4. Fomentar i millorar la participació dels cursos de formació en l'àmbit de tot el territori català.
5. Estudiar la possibilitat de canviar l'estructura dels cursos de formació en quant a horaris, per tal que esdevinguin computables com a mèrits en proves selectives ofertades per les diferents administracions públiques.
6. Fomentar la participació en els cursos de l'AAC que es realitzen fora de Barcelona.
7. Signar un conveni de col·laboració amb el Col·legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes de Catalunya per tal que tants els/les associats/ades com els/les col·legiats/ades d'ambdues institucions tinguin els mateixos descomptes en els cursos de formació que oferten, i, per una possible col·laboració en organització de cursos de formació

Per últim, només em cal dir que us agrairia a tothom que utilitzéssiu els mitjans que teniu a l'abast (enquestes de valoració dels cursos, bústia de correu electrònic de l'AAC, etc.) per formular qualsevol suggeriment, opinió i/o queixa en relació als cursos de formació, ja que amb les vostres opinions i aportacions contribuïu i ens ajudeu molt a millorar l'oferta formativa de l'Associació d'Arxivers de Catalunya

Oposicions al cos superior d'arxivers de la Generalitat de Catalunya

Josep Conejo
Vocal de Treball i estatus professional

A partir del proper dia 25 d'octubre ha de començar un nou procés selectiu per proveir 45 places (41 places més la possibilitat d'un 10% addicional) del cos de titulació superior, arxivers, de la Generalitat de Catalunya. Aquest fet sembla que alleugerà el problema de la interinitat que pateixen un part important dels cos d'arxivers de la Generalitat, ja que les últimes oposicions al cos d'arxivers de la Generalitat de Catalunya es remunten a l'any 2000, i en aquella ocasió només van sortir a concurs 15 places. Per tant, des de la professió es valora molt positivament aquesta convocatòria, i en especial el número de places que surten a concurs, tres vegades

més que ara fa sis anys.

Les oposicions al cos superior d'arxivers s'han d'emmarcar en la línia d'actuació que busca l'estabilitat laboral dels professionals i en la generació de noves places i llocs de treball després dels cinc anys de pròrroga que dona la llei d'arxius i documents per cobrir els llocs de treball dels arxius. El procés selectiu emprat en aquesta ocasió és el de concurs oposició. La fase d'oposició està constituïda de tres proves. La primera consta de tres exercicis: un qüestionari de 50 preguntes del temari general (25 temes aprovats per Resolució GAP/357/2006 de 14 de febrer); un qüestionari de

35 preguntes (més dos de reserva) sobre el contingut del temari específic del cos de titulació superior, arxivers, (65 temes aprovats per Resolució GAP/358/2006 de 14 de febrer); i per acabar aquesta primera prova el tercer exercici consisteix en respondre 10 preguntes de temari específic. La segona prova consisteix en resoldre un supòsit pràctic d'aplicació dels coneixements del temari específic, on es pot portar tot aquell material i documentació que es cregui convenient. La tercera prova és la prova dels coneixements de català i de castellà. Cada un dels exercicis és eliminatori.

La fase de concurs bàsicament es valoraren tres aspectes. Els serveis prestats com arxiver del grup A és el primer aspecte del meritatge del concurs. En aquesta ocasió s'ha simplificat i clarificat els criteris de puntuació per tal d'evitar possibles contenciosos, com va passar a l'any 2000. El segon nivell de mèrit és el de les titulacions universitàries o doctorats, graduats superior, màsters o postgraus amb una càrrega lectiva mínima de 60 crèdits relacionats amb les funcions d'arxiver. L'últim aspecte que es valora és el coneixement de llengua catalana de nivell superior (D).

L'apartat dels mèrits és on hi ha el factor més polèmic d'aquesta convocatòria d'oposicions. A l'apartat 6.3.1 Mèrits que es valoren, s'especifica que es

valoraran les titulacions universitàries de doctorat, graduat superior, màsters o postgraus amb una càrrega lectiva mínima de 60 crèdits... Segons aquesta càrrega lectiva mínima, els mestratges d'arxivística i gestió de documents que les diferents universitats catalanes, amb la col·laboració de l'AAC, han portat a terme des de l'any 1989 fins a l'any 2002, no tindran reconeixement com a mèrits, tot i ser els únics estudis relacionats amb les funcions pròpies del cos específic d'arxivers que s'han realitzat a Catalunya al llarg d'aquests anys. Aquesta sola mesura situa en un estat de desavantatge, indefensió i greuge comparatiu a més de la meitat dels professionals arxivers que treballen a Catalunya.

Per tot això, la Junta Directiva de l'Associació d'Arxivers de Catalunya, i d'acord amb el malestar demostrat per molts associats i associades, va adoptar l'acord de presentar recurs potestatiu de reposició davant el director general de la Funció Pública, així com recurs contenciós administratiu davant la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, per tal que el mestratge d'arxivística computi com a mèrit, tenint en compte les equivalències de valoració entre la normativa anterior sobre mestratges i postgraus i la normativa actual.

Reunió ICA/SPO a Barcelona

Fina Solà i Gasset
ICA/SPO

Notícies

Els dies 27 al 30 de setembre de 2006 s'ha portat a terme la reunió anual del Comitè Directiu de la Secció d'Arxius d'Esports del Consell Internacional d'Arxius a Barcelona, organitzada per la Subdirecció general d'Arxius de la Generalitat de Catalunya, l'Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Barcelona, el Museu Marítim de Barcelona i l'Associació d'Arxivers de Catalunya.

Durant les reunions es tractaren diferents temes referents a activitats de la secció i es va treballar en la redacció final dels estatuts de la secció. El President en funcions, Kenth Sjöblom, va portar un esborrany d'estatuts per a l'ICA/SPO que es van discutir i redactar amb les modificacions que es van acordar per a poder ser aprovats per l'ICA.

També es va treballar en l'estructura de la futura jornada sobre els arxius d'esports que es durà a terme a Turí el proper any i que és coorganitzada per l'ICA/SPO i els arxivers italians.

Vam visitar l'Arxiu Nacional de Catalunya i l'Arxiu Municipal Administratiu que és on són dipositats els fons documentals dels Jocs Olímpics de Barcelona '92.

La direcció de l'Arxiu Metropolità de Londres, també va assistir a la visita als fons olímpics ja que van dir que podien ser una pauta a seguir per als Jocs Olímpics de Londres, 2012.

Hi havia prevista una visita a la Fundació Barcelona Olímpica (FBO) on es conserva una petita part dels fons generats pel Coob'92 però no va ser possible ja que havien patit una inundació en els seus locals. El director de la FBO ens va mostrar les obres del futur Museu de l'Esport i l'Olimpisme.

També vam poder gaudir d'una visita a les instal·lacions olímpiques de Montjuïc, així com una visita al Museu Marítim de Barcelona i al Pailebot Santa Eulàlia que surt de port i vam poder gaudir d'una visió diferent del front marítim barceloní.

Ubuntu

Alfred Mauri

Ja fa temps que la utilització de Linux s'ha imposat als productes de Microsoft pel que fa a programari per a servidors, encara que aquesta dada no sigui massa sovint comentada pels mitjans d'informació, ni presa en consideració per part de molts responsables de sistemes informàtics a l'empresa privada i a l'Administració pública. Però Linux tenia encara un repte important pel que fa als ordinadors d'escriptori, ja que la instal·lació de les distribucions que hi havia eren excessivament complexes per als usuaris.

Canonical Ltd és una empresa creada pel multimilionari sud-africà Mark Shuttleworth, que entre els seus projectes va engregar el conegut com a *Ubuntu*. Aquesta denominació reflecteix la filosofia d'un moviment no informàtic, l'arrel del qual s'expressa en aquesta paraula zulú que, sense una traducció fàcil, hem d'entendre com una actitud d'obertura i de disposició cap als altres, que porta més a compartir que no pas a enfrontar-se en una competència ferotge (podeu consultar informació sobre aquest moviment a www.ubuntu.org). Aquest moviment serveix d'inspiració per aquest projecte informàtic de distribució Linux, basada en Debian GNU/Linux, que ens ofereix unes eines d'instal·lació i configuració que a dia d'avui segurament hem de valorar com una de les millors per als usuaris no experts, que al cap i a la fi és del que es tracta. Lògicament, la distribució i les actualitzacions successives d'*Ubuntu* s'ofereixen de manera absolutament gratuïta i lliure, d'acord amb la filosofia pròpia del projecte.

No és la finalitat d'aquest article entrar en una explicació detallada del sistema operatiu GNU/Linux, però sí que penso que cal reflexionar sobre el que està passant, i segurament passarà, en relació amb els sistemes operatius sobre els quals s'està generant la major part de la documentació amb què treballarem o haurem de treballar com a arxivers.

Ja comentava en aquesta mateixa columna en el

butlletí anterior que el més important d'un programari lliure no és la seva possible gratuïtat, sinó el seu concepte, que porta a plantejar-lo de manera oberta i accessible, i a desenvolupar-lo respectant els formats estàndards que s'hagin definit. Una orientació cada cop més allunyada de l'estratègia seguida per les empreses de programari comercial, que tendeixen a convertir els usuaris en autèntics esclaus dels seus sistemes, tant pel que fa a la impossibilitat de conèixer l'estructura i el funcionament del programa en si, com per les dependències que imposen en relació amb els formats dels documents. Aquest fet ja hauria de merèixer per si sol una reflexió de força calat. Però hi ha encara una altra qüestió que quan parlem de diners, i especialment si són públics, s'hauria de combatre. Em refereixo al pagament de les noves versions dels programes, que sovint no fan més que corregir algunes de les deficiències i errors de programació de la versió anterior i que una i altra vegada es paguen a preus que difícilment es justifiquen, i a la utilització per part dels fabricants d'una estratègia d'obsolescència programada que deixa els nostres programes i ordinadors fora de joc, per obsolets, a ritmes cada vegada més accelerats. Una darrera qüestió que cal valorar és la possibilitat (dret) d'utilitzar en els nostres ordinadors la llengua que ens és pròpia sense cost addicional.

Crec que aquí s'imposa als professionals dels arxius atrevir-nos a trencar la rutina i ser capaços de provar opcions noves, encara que sigui, al capdavall, per a rebutjar-les, però amb coneixement de causa.

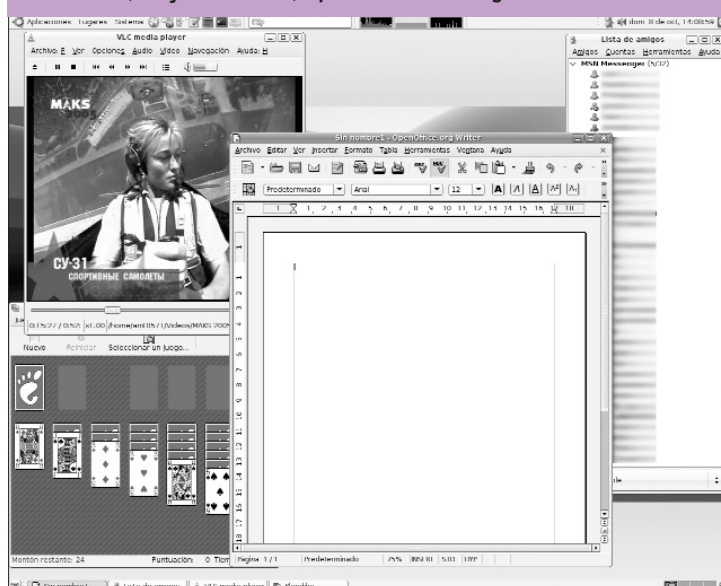
Ubuntu ens ofereix aquesta oportunitat. Es pot instal·lar perfectament al nostre ordinador sense necessitat de desinstal·lar Windows, de manera que en posar en marxa l'ordinador podem escollir amb quin sistema treballarem. Si utilitzem programes com els que vam comentar al butlletí anterior,

l'accés als documents creats des d'un sistema operatiu o altre no ens planteja cap mena de problema.

És una bona oportunitat per assajar fins i tot processos de migració, que sempre són difícils i costosos. Si no el voleu instal·lar, però el voleu provar, ho podeu fer mitjançant *liveCD*, que us permet executar el sistema operatiu des del CD que podeu demanar des de la pàgina web del projecte o bé gravar-lo vosaltres mateixos.

Tota la informació sobre *Ubuntu* i la seva distribució és a www.ubuntu.com. Podeu trobar informació sobre la distribució a www.lafarga.cat i a www.ubuntu-es.org, entre d'altres.

Captura de pantalla d'Ubuntu, amb les finestres d'un programa de visualització de vídeo, un joc de cartes, OpenOffice i Messenger

De l'arxiu a l'arxiver

Arxiu Històric de Gas Natural SDG, S.A i Anna Maria Bragulat

Abans de treballar com a arxivera, gairebé sempre em vaig moure dins dels àmbits de la empresa privada i concretament com a professional, des de l'any 1973 fins a l'any 1986, em vaig moure sempre dins del camp documental, veient-me-les amb la gestió de la informació tècnica. Aquest últim any esmentat, però, se'm va proposar des de la pròpia empresa on treballava, que aleshores es deia Catalana de Gas y Electricidad S.A., fer-me càrrec de l'arxiu històric.

He de dir que en aquell moment, donades les circumstàncies i perspectives del dia a dia al treball que desenvolupava, la proposta no em va entusiasmar gaire, doncs dels arxius en tenia la imatge que fins aquell moment havia vist en directe als diferents llocs on havia treballat: un sot-

terrani mal il·luminat, amb prestatgeries on s'apilaven B.O.E.'s i alguns arxivadors, tots plens de pols amuntegada amb el pas del temps. Molt aviat vaig substituir la imatge preexistent per una altra realment engrescadora. De seguida em vaig adonar que tenia a les mans no solament el patrimoni documental de la empresa on treballava, fundada l'any 1842, sinó de totes aquelles que en un moment del passat, n'havien format part. A més, en tractar-se d'una empresa de serveis, a les mans em trobava documents que parlaven de la història d'aquelles poblacions els carrers de les quals s'havien enlluminat amb gas o posteriorment, amb electricitat, a més de molts altres temes que s'hi relacionaven, que jo no hauria pogut imaginar mai i que incidien en molts altres àmbits tals com l'econòmic, el tècnic, el social, l'artístic...

Quan vaig començar a treballar el fons històric, encara es podia detectar les restes d'una certa organització, extingida cap el 1960, en la forma d'emmagatzemar els documents conservats, al menys pel que fa a la documentació que es trobava a les dependències situades dins de l'edifici que fins ara ha estat la seu social de la entitat. Cap el 1990 em va arribar tota la documentació conservada a Sevilla, on es subministrava gas des del 1877. L'any 1992, s'hi va afegir el fons d'imatges generat per les companyies gasistes madrilenyes, doncs aquest any es va realitzar una fusió amb Gas Madrid S.A. de la que en va sortir l'actual Gas Natural SDG, S.A. Amb l'organització de l'arxiu a mitges, van anar arribant caixes amb documentació procedent dels soterranis i terrats dels edificis de les fàbriques de gas que s'anaven tancant i enderrocant, dins i fora de Barcelona, i també de les seus de les antigues empreses gasistes catalanes que s'havia anat adquirint i cloent. L'Arxiu Històric d'una empresa és un Departament més de la empresa que, ves per on, no dona diners, més aviat en gasta. El repte de l'Arxiu va ser sobreviure demostrant que tenia una utilitat. Dins d'un

marc on l'essència d'existir és fer negoci, fer diners, un arxiu històric ho te cru. En primer lloc, bàsicament, l'Arxiu sol·lucionava el problema de la preservació dels documents que quedaven obsolets, que havien passat a ser testimoniatges del passat. La conservació i el control de la confidencialitat quedaven assegurades. Un cop feta la tria corresponent, inventariada, classificada i ficada dins dels corresponents arxivadors, la documentació queda disponible per a les possibles consultes.

Des d'un primer moment, l'Arxiu va estar obert als usuaris interns i aviat es va obrir a consultes externes. Treballar aquest aspecte de l'Arxiu era importantíssim per tal de fer que el personal de la empresa veiés per a que podia servir la documentació que es conservava. La preservació i conservació són bàsiques però no són gaire estimulants dins l'àmbit empresarial (el lloc que ocupa una paperassa que hom pensa que mai ningú consultarà, te un cost al que cal afegir el dels jornals de la gent que hi treballa). Per això es va donar prioritat a l'atenció a consultes en detriment del treball intern al fons arxivístic. A partir de l'any 1992 van succeir-se una colla d'esdeveniments que van afectar l'arxiu de forma que el més recomanable era no fer gaire soroll. És a dir, s'havia de fer saber que s'hi era sense poder comptar amb unes eines de difusió oficials. A nivell d'usuaris interns, es va treballar de tu a tu, recorrent fins i tot, en pla particular, a explicacions de quins tipus d'informació es podia trobar a l'Arxiu, per si de cas algun dia podia ser útil per a algun usuari en el desenvolupament de les seves tasques quotidianes.

Les consultes externes tampoc estaven contemplades oficialment. Amb l'atenció a aquestes consultes, el cost de les quals una entitat empresarial no cobra, es pot vendre prestigi i bona imatge, dues característiques cercades per la majoria de les empreses amb un cert pes social. Això no elimina, però, la por ancestral d'aquestes mateixes empreses a que es furgui en el seu passat. Possiblement, això juntament amb una manca generalitzada de sensibilitat per la història, siguin una de les causes del desert arxivístic a l'àmbit empresarial.

Actualment som a la recta final d'un trasllat de seu que afecta plenament el fons històric. Està previst que dins d'un termini de tres o quatre anys, l'Arxiu sigui allotjat a una seu pensada per a us de la Fundació Gas Natural, de la que en forma part. Mentrestant, la documentació ha estat dipositada als magatzems d'una empresa de custòdia. S'ha aprofitat aquesta circumstància per inventariar i classificar absolutament tot el que s'ha localitzat, amb la qual cosa es podrà tenir una idea exacta de tot el que s'ha conservat.

Independentment de quina sigui la situació en el futur, l'ús de medis informàtics com la digitalització o el correu electrònic fan possible que la informació de l'Arxiu arribi als llocs més remots, sense necessitat d'haver d'accedir al document original ni haver-se de traslladar l'usuari al lloc on es trobi l'Arxiu. Al menys, aquesta ha estat la orientació de la companyia a partir de la adquisició de noves empreses situades fins i tot en altres continents.

La Ressenya

Joaquim Borràs Gómez

LLANSÓ, J.; COSTANILLA, L.; GARCIA, O.; ZABALZA, I. *Buenas prácticas en gestión de documentos y archivos. Manual de normas y procedimientos archivísticos de la Universidad Pública de Navarra*. Pamplona: Universidad Pública de Navarra, 2006.

La publicació "Buenas prácticas en gestión de documentos y archivos. Manual de normas y procedimientos archivísticos de la Universidad Pública de Navarra", és el resultat d'un treball curós de l'equip de professionals de l'Arxiu General d'aquesta Universitat, al front del qual es troba en Joaquim Llanzó, un professional de reconeguda experiència en la gestió documental. Aquesta obra ofereix tota una metodologia de treball basada en el desplegament complet de polítiques de gestió documental i arxivística d'una institució universitària. Els objectius queden palesos a l'inici de la presentació en la qual es defineix la publicació com una eina –entemem que molt eficaç i pràctica– per a la gestió de tots els aspectes relacionats amb la realitat documental de la Universitat, però amb una clara vocació de traspassar les portes del campus universitari.

L'impuls d'aquest manual sorgeix del mateix fet que, a partir de la seva publicació, pretén establir una relació fonamental amb totes les unitats productores de documents i l'Arxiu General, que assumeix les competències de la direcció i la coordinació del sistema. Unes regles del joc que a moltes organitzacions no sempre queden clares, perquè justament els manquen eines com la present. La seva publicació respon a la indubtable necessitat d'efectuar la difusió dels seus continguts, mitjançant també la formació, entre el propi personal administratiu de la Universitat, com a principal receptor i actor.

El format i l'estructura d'aquesta obra s'inscriu en els criteris de qualitat per efectuar els procediments de totes les operacions relacionades amb un servei d'arxiu, que podrien ser fàcilment extrapolades a qualsevol organització. Igualment, aquesta publicació parteix d'un model internacional basat en les bones pràctiques i els manuals del Records Management que inclouen programes complets des de la creació o recepció del document, la seva utilització i la disposició final. Aquesta pràctica ha resultat ser tan vàlida i reeixida, en termes generals, que ha derivat darrerament en l'aparició de normes i

estàndards de gestió documental, com la pròpia ISO 15489:2001 sobre Gestió de documents. Aquesta publicació recull en setze capítols els principals aspectes del sistema de gestió documental i d'arxiu de la Universitat, com per exemple: la definició del propi sistema arxivístic que inclou la declaració de les polítiques i els procediments, el tractament i la gestió de la documentació a les diferents fases (gestió de la documentació activa, gestió de la documentació semiactiva i gestió de la documentació històrica o de conservació permanent), la metodologia i els principals instruments del sistema (la classificació i la descripció arxivística), les operacions de les transferències de documents, els mecanismes per a la consulta i el préstec, la conservació i la prevenció en casos de desastres fortuïts, el programa de l'avaluació documental amb els elements genuïns (la Comissió d'Arxiu, el calendari de conservació, el manual de procediments, etc.), el programa de documents essencials, la gestió dels documents electrònics, el programa de formació i un capítol final molt útil amb les definicions del sistema.

Amb visió pràctica, els autors estructuren cada apartat, que assoleix el format de fitxa amb els subapartats corresponents, amb uns objectius inicials que fixen els avantatges per a cada procediment, i el nucli central amb els instruments i els mètodes descrits de forma detallada. En alguns casos, fins i tot, s'inclouen uns annexos amb diagrames dels procediments i els formularis específics per a cada operació. En aquest apartat d'annexos pren un relleu especial la incorporació del reglament de l'Arxiu General, el quadre de classificació de les antigues escoles, el quadre de classificació de la documentació administrativa, el mètode de descripció (d'acord amb les normes internacionals i en un entorn totalment informatitzat) i les normes o regles de conservació dels documents.

Cal reconèixer l'indubtable esforç professional i intel·lectual dels autors i el mèrit d'una universitat jove que es va incorporar al sistema universitari espanyol amb una aposta clara per tal que, pràcticament des de l'inici, quedessin ben definides les seves polítiques de gestió documental i arxivística, mitjançant la creació de l'Arxiu General i la incorporació d'un bon equip de professionals.

Pautes de conservació / Fons i lepisemes

Humitat relativa. Algunes pautes per controlar-la fàcilment.

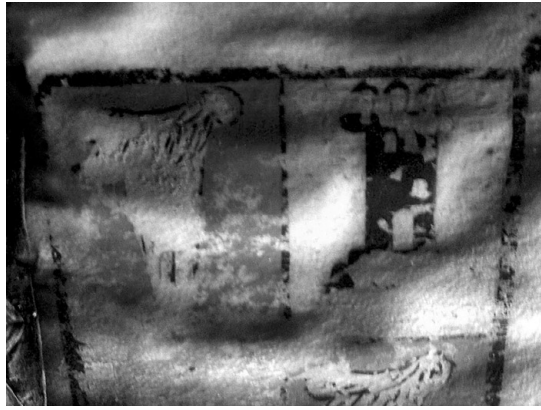
Maria Mauri Aragonés

Temperatura i humitat relativa (HR), principals causants de deterioració.

Tant el paper com el pergami, principals suports documentals tradicionals, són materials higroscòpics, és a dir, quan el seu entorn experimenta canvis d'humitat, aquests materials són capaços d'absorbir-ne i desprendre'n. Aquesta propietat els afecta

perquè responen amb moviments i canvis dimensionals; amb l'ambient humit s'inflen les fibres i amb l'ambient sec, en canvi, s'encongeixen. Aquests canvis dimensionals en un suport amb escriptura o policromies poden provocar-ne despreniments.

L'excés d'HR també és el principal factor detonant

Desprements causats per deformacions en el suport

del desenvolupament biològic, que comença a produir-se en temperatures superiors als 23°C i humitats sobre el 65%.

Temperatura i HR són paràmetres inversament proporcionals, és a dir, quan puja la temperatura disminueix la HR; i quan disminueix la temperatura augmenta la HR.

En les sales de dipòsit, on normalment no existeixen aparells de calefacció o aire acondicionat, és fàcil trobar-nos temperatures superiors als 23°C, per tant, és imprescindible tenir controlada la HR.

Alguns sistemes per afrontar el problema de la HR.

Per poder conèixer el % d'HR existeixen actualment els aparells data loggers, termohigròmetres digitals que enregistren les dades d'HR i temperatura. Es col·loquen en les zones de dipòsit i periòdicament es descarreguen les dades al PC, amb les quals se'n poden elaborar quadres estadístics i obtenir resultats molt interessants per conèixer millor l'entorn climàtic que afecta la documentació. Sabedors dels paràmetres de temperatura i HR, ja podem implantar les mesures adequades per resoldre els problemes o potenciar els encerts.

Experiència a l'Arxiu Comarcal de les Terres de l'Ebre (ACTE): deshumidificadors, ventilació i calefaccions.

El problema majoritàriament en els arxius és un excés d'humitat. Sobretot si l'arxiu es troba en un edifici històric, com és el cas de l'ACTE. L'experiència en aquest arxiu ha desvetllat que amb l'incorporació de dos deshumidificadors de 5l. per cada sala de dipòsit (100 m²) la HR pot disminuir d'un 10 fins a un 20%. Aconsellem els deshumidificadors de màxima capacitat, ja que l'èxit de la funcionalitat dels aparells no depèn d'ells mateixos sinó de la voluntat de buidar-los. Per tant, és important la tasca de

manteniment o, almenys, aconseguir que treballin el màxim de temps possible.

Un altre sistema és una bona ventilació periòdica. Únicament obrint de forma controlada portes i finestres s'afavoreixen els corrents que eixuguen l'excés d'humitat. Els dies ventosos són els més adients per aportar sequedat a l'ambient, amb l'únic inconvenient de l'introducció de pols en els dipòsits, que es soluciona passant l'aspirador. Hem comprovat que deixant passar corrent durant unes hores la HR pot minvar fins un 15%.

Els aparells de calefacció són eficaços en determinades situacions on la HR s'ha de fer minvar ràpidament pel perill de desenvolupament biològic imminent. No obstant, són aparells d'elevat consum que s'engeguen i apaguen molts cops diàriament i provoquen canvis bruscos de temperatura i humitat. Aquests canvis bruscos en determinats suports documentals com el pergami són molt perjudicials perquè provoquen greus deformacions.

El descens que experimenta la HR pot anar del 55% al 35% després d'engegar la calefacció. Hem parlat també de potenciar els encerts. Vistos els canvis bruscos que la sala de prearxivatge experimentava a causa de la calefacció, es van traslladar alguns documents a les sales de dipòsit on vam observar que temperatura i HR eren més constants.

La conservació preventiva és la solució més eficaç i la menys costosa

Coneixem els greus problemes que ocasionen uns inadequats paràmetres ambientals en la documentació. Solucionar-los és un feina únicament de planificació i responsabilitat de tasques rutinàries (control deshumidificadors, recollida de dades, ventilació periòdica) que signifiquen un augment molt important de preservació de la documentació i una reducció de costos en projectes de restauració.

Els arxivers fora de Catalunya

Curiositat, diversitat i solidaritat: testimoniatge d'un arxiver suís

Didier Grange

Arxiviste de la Ville de Genève
Vice-Président du Conseil
International des Archives

En el moment d'entrar a la Universitat, jo no comptava amb cap arxiver entre els meus coneguts i ignorava tot sobre el món de l'arxivística. Allà vaig estudiar Història i Arqueologia clàssica, dues matèries que m'apassionen.

Va ser una mica per casualitat que vaig fer els meus primers passos en el món dels arxius a l'any 1990. Vaig succeir a un amic que m'havia proposat de presentar la meua candidatura per accedir al seu lloc d'assistent als Archives de la Ville de Genève. Acostumat com estava a freqüentar les sales de consulta com a investigador i desitjant conèixer l'al-

tre costat del decorat, vaig acceptar.

Des dels primers dies de feina, l'equilibri existent entre pràctica i teoria, l'obertura cap altres ciències i disciplines, la gran llibertat que teníem, així com el fet de treballar per la comunitat, em van seduir. A l'acabament d'aquesta estada, em vaig dedicar a tasques relacionades amb diferents organismes públics principalment. Paral·lelament, em vaig anar introduint en la vida associativa local participant en la creació d'una associació enfocada a dirigir i preservar els arxius privats a la zona de Ginebra.

Considerant que em mancava experiència i una cer-

ta base teòrica, vaig fer-me membre de diferents associacions professionals a Suïssa i a l'estranger. Aquesta opció m'ha permès seguir el desenvolupament de l'arxivística i els projectes en curs a diferents països.

L'any 1994, vaig efectuar una estada als Archives de la Ville de Montréal. Aquesta experiència ha estat determinant a la meua trajectòria, ja que em va permetre descobrir els records management, la utilització de les noves tecnologies (per exemple, les pàgines web) així com l'ensenyament i la recerca universitàries.

L'any següent, vaig reprendre la feina com arxiver de la ciutat de Ginebra. Aquest arxiu, creat a l'any 1986, intentava desenvolupar un mínuscul servei que comptava amb un arxiver i un secretari a temps parcial... per una administració que en aquells moments comptava amb més de 3.000 treballadors. Vist el meu relatiu aïllament, he continuat al llarg dels anys centrant els meus esforços en crear un teixit, una xarxa de contactes tant en el meu país com fora de les nostres fronteres. En un pla més local, he creat el Fòrum dels Arxivers de Ginebra, una fórmula que existeix encara, deu anys després dels seus inicis. A nivell nacional, m'he introduït en el si de l'Associació Suïssa d'Arxivers participant en el grup de treball relatiu als arxius d'empresa.

Poc a poc, he eixamplat el meu horitzó i també estic interessat en les activitats del Consell Internacional d'Arxius (CIA). Durant els últims temps, he desenvolupat diferents funcions en el si d'aquesta organització i he participat en nombrosos projectes. La cooperació internacional continua essent avui dia un dels eixos prioritaris del meu compromís professional.

Em sembla que la formació és primordial pel desenvolupament de la nostra professió, i per això, he

participat com a docent en diverses iniciatives i programes de les escoles superiors de gestió i universitats del país.

Fa dos anys, vaig escollir diversificar les meves activitats. Treballo només el 80% per l'ajuntament i utilitzo el 20% sobrant per dur a terme activitats d'assessorament a empreses privades i organitzacions no governamentals, així com per tasques lligades al CIA. Aquesta elecció m'obliga a mantenir al dia els meus coneixements i em permet d'introduir l'arxivística en ambients poc familiaritzats amb la nostra disciplina.

La vida d'arxiver està feta de reptes i oportunitats. Jo vaig apreciar la diversitat de tasques que nosaltres hem d'acomplir, la necessitat de tenir al dia els nostres coneixements, els contactes múltiples que nosaltres tenim i la solidaritat regnant el més sovint en el si de la nostra professió. Malgrat les dificultats que ha d'afrontar la nostra professió, nosaltres som veritablement privilegiats. En resum, sóc afortunat !

HORARI D'ATENCIÓ

La junta informa

Suport administratiu:

Eulàlia GARRETA, Maria FUNÉS
de dilluns a dijous de 9 a 14,30 h i
de 15 a 19 h, divendres de 9 a 13 h

President:

Joan Antoni JIMÉNEZ,
jjimenez@catsalut.net

Vicepresidenta:

Patricia LLOVERAS,
patricia.lloveras@gencat.net

Vocal de Secretaria:

Josep M. MASACHS,
ahcvilafranca@impacte.com

Vocal de Tresoreria:

Marta ALBÀ,
arxiu@llagostera.org

Vocal de Relacions Internacionals:

Joan BOADAS,
jboadas@ajgirona.org

Vocal de Formació:

Miquel SERRA,
miquel.serra@pas.udg.es

Vocal de Treball, Estatus

Professionat:

Josep CONEJO,
josep.conejo@aac.upcnet.es

Vocal d'Activitats i Difusió:

Carme GARCÍA,
carme.garcia@lycos.es

Vocal de Relacions Institucionals:

Marc TAXONERA,
biblioteca@bibliotecademontserrat.net

Vocal de Projecte Professional:

Emília CAPELL,
ecapell@bcn.cat

Vocal de Publicacions:

Albert CURTO,
acurto@baixebre.altanet.org

Sessió 6/ 2006, de 19 de juny

Aquesta va ser una reunió de debat en la que no es prengueren acords

Sessió 7/2006, de 24 de juliol

En aquesta reunió es prengueren els acords següents:

- Aprovar el conveni de col·laboració entre l'Ajuntament de Girona i la Associació per l'organització de les IX Jornades d'Imatge i Recerca Antoni Varès a celebrar a aquesta ciutat.

- Nomenar a Joan Boadas, Joaquim Borràs, Isabel Campos, Xavier Cochillo, Josep Fernández Trabal, Teresa Ibars, Patricia Lloveras, M. Luz Retuerta, Jordi Serchs, Albert Villaró i Emília Capell, membres del comitè científic de les Jornades d'Arxivística de Catalunya que s'han de celebrar a la Seu d'Urgell entre el 10 i el 12 de maig de 2007.

Sessió 8/2006, de 18 de setembre

En aquesta reunió es prengueren els acords següents:

- Presentar recurs potestatiu de reposició davant el director general de la Funció Pública, així com recurs contenciós administratiu davant la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, i facultar al president de l'Associació per signar tots els documents necessaris per fer efectiu aquests recursos.

- Contractar temporalment a la senyora Maria Funés com a suport administratiu a la secretaria de l'Associació d'Arxivers de Catalunya.

Moviments de socis

Altes

Socis adherits: Cristina GASCON BUIL, Judit PARÉS BOADES, Núria CASELLAS NOGUER, Àngels AMIEL BARRIS

Estudiants: Montserrat CLAVELL PONS, Francesc GIMÉNEZ MARTIN, Carme VIDAL PUJOAN, Susanna MURIEL ORTIZ

Canvis de condició

Eva VICTORIO RODRIGO